
Turyzm 2020, 30/1

Daniela Matušiková

 <https://orcid.org/0000-0002-6141-7454>

Milena Švedová

 <https://orcid.org/0000-0003-1686-2476>

Tünde Dzurov Vargová

 <https://orcid.org/0000-0002-6167-2359>

Uniwersytet Preszowski w Preszowie
Wydział Zarządzania
Katedra Turystyki i Hotelarstwa

daniela.matusikova@gmail.com, milena.svedova@unipo.sk, tunde.dzurov.vargova@smail.unipo.sk

Patrycja Żegleń

 <https://orcid.org/0000-0002-6815-6488>

Uniwersytet Rzeszowski
Instytut Ekonomii i Finansów
pzeglen@ur.edu.pl

ANALIZA PROJEKTU *EUROPEJSKIE MIASTO SPORTU* I JEGO WPŁYWU NA ROZWÓJ AKTYWNOŚCI TURYSTYCZNEJ NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH MIAST SŁOWACKICH

Abstrakt: W artykule została omówiona kwestia rozwoju aktywności sportowej na przykładzie projektu pod nazwą *Europejskie Miasto Sportu*. W wybranych miastach Słowacji (Koszycach, Bańskiej Bystrzycy i Nitrze) przeprowadzono analizę działań mających na celu rozwój tych miejscowości oraz wspieranie turystyki poprzez organizację międzynarodowych imprez sportowych. Dzięki zastosowaniu kilku metod, zwłaszcza komparatywnej, można porównać wybrane przedsięwzięcia i związane z nimi problemy. Wspomniane wydarzenia i inne prowadzone czynności wsparły nie tylko rozwój sportu, ale również turystyki w badanych miastach. Przegląd literatury pozwala ocenić główne założenia oraz znaczenie popularnego projektu pod nazwą *Europejskie Miasto Sportu*. Analiza porównawcza pokazuje intensywność działań w każdym z trzech wspomnianych słowackich miast.

Słowa kluczowe: Europejskie Miasto Sportu, Koszyce, Bańska Bystrzyca, Nitra, turystyka sportowa.

1. WSTĘP

Sport i aktywność sportowa powinny być bardzo ważne dla społeczeństwa. Współczesny styl życia i wysokie wymagania stawiane w pracy zawodowej często jednak uniemożliwiają wygospodarowanie czasu na uprawianie sportu (Uher, Švedová, Šenková, 2013). Dzieci coraz częściej wybierają bierny sposób spędzania wolnego czasu. Istnieje zatem istotna potrzeba rozwijania aktywności sportowej i zwiększania możliwości uprawiania sportu. Ważne jest jednak, by stworzyć odpowiednie do tego warunki. Odpowiedzialność za rozwój sportu powinna spoczywać na władzach miejskich współpracujących z przedstawicielami sektora prywatnego. Jest

pożądane, by władze miasta zapewniły dzieciom, dorosłym i młodzieży właściwe warunki do samorealizacji.

Usługi turystyczne są ściśle związane ze wzrostem aktywności ruchowej (sportowej) społeczeństwa. Ogólnie rzecz biorąc, turystyka odgrywa też znaczącą rolę w rozwoju całej gospodarki narodowej, dlatego w każdym kraju dokłada się starań, by skutecznie wesprzeć ten sektor (Šenková, Šambronská, 2014). Turystyce XXI w. przypisuje się wiele cech, które podkreślają jej zróżnicowany charakter. Ma ona wpływ nie tylko na ekonomię, ale również na różne aspekty życia społecznego. Współczesna turystyka oznacza podróżowanie

---

i zdobywanie nowych doświadczeń, podróżowanie bez barier, ucieczkę od codziennej rutyny i stereotypów oraz wykorzystywanie wiedzy i dzielenie się nią (Šambronská, Matušiková, Gallo, Šenková, Mitriková, 2016). Rekreacja i sport, tak jak znajomość języków obcych, są bardzo ważne we współczesnym świecie. Turystyka stanowi istotny atrybut rozwoju gospodarczego na Słowacji, w tym również w rejonie Koszyc (Uher, Švedová, Šenková, 2013). Jej obecny udział w PKB (2,5%), w porównaniu z innymi krajami Unii Europejskiej, jest niewielki. Niemniej jednak jej silny potencjał, zarówno pierwotny, jak i wtórny, wskazuje na możliwy do osiągnięcia wysoki poziom rozwoju.

Sport jest uważany za jeden z ważnych motywów skłaniających ludzi do podróżowania. Turystyka powinna być zatem brana pod uwagę przy organizowaniu wydarzeń sportowych, ponieważ może powodować wzrost znaczenia i popularności całej imprezy.

Osoby zawodowo związane ze sportem twierdzą, że staje się on obecnie standardem i niezbędną częścią życia. Powszechnie podkreśla się istotną rolę sportu. Ważne jest jednak, by pokazać, że ma on pozytywny wpływ na nasze życie. Dla niektórych jest to naturalna część codziennej egzystencji, dla innych – rozrywka, hobby lub okazjonalna zabawa.

Współcześnie sport odgrywa ważną rolę w naszym życiu i staje się coraz powszechniejszym i atrakcyjniejszym zjawiskiem. Sport i przemysł turystyczny są ze sobą ściśle powiązane. Bez względu na to, czy mowa o kibicach przybywających na mecz lub inne wydarzenie sportowe czy o drużynach i ich przedstawicielach podróżujących z nimi na zawody, turystyka sportowa jest z pewnością jednym z najszybciej rozwijających się sektorów przemysłu turystycznego. Nie chodzi tu tylko o mistrzostwa świata w najpopularniejszych dyscyplinach, igrzyska olimpijskie i inne duże wydarzenia, które napędzają ten sektor, ale również o podróże odbywane przez zespoły sportowe, a także o zawody międzyszkolne czy drugorzędne rozgrywki. Warto podkreślić, że sport i turystyka mają kilka wspólnych cech. Chociaż te dwa zjawiska można łatwo rozróżnić (w przeciwieństwie do turystyki sport zawiera elementy rywalizacji), obserwujemy więcej podobieństw niż różnic między nimi.

2. PRZEGLĄD LITERATURY PRZEDMIOTU

Snując rozważania o turystyce sportowej, należy stwierdzić, że istnieje wiele definicji tego zjawiska, ponieważ można je rozpatrywać z różnych punktów widzenia. W dalszej części tekstu przedstawiono wybrane definicje, aby wykazać czynniki/aspekty wspólne oraz związki pomiędzy turystyką a sportem.

„Turystyka sportowa jest to typ aktywności turystycznej, która odnosi się do doświadczenia podróży u turysty, który albo obserwuje jako widz, albo aktywnie uczestniczy w wydarzeniu sportowym, ogólnie polegającym na działaniach komercyjnych i niekomercyjnych o charakterze rywalizacji/współzawodnictwa” (UNWTO, 2018). Bez względu na to, czy mówimy o sporcie zawodowym, amatorskim czy rekreacyjnym, wszystkie te typy wymagają podróżowania. Peric (2010) twierdzi, że turystyka sportowa to zjawisko socjologiczne. Zyskała popularność w ostatniej dekadzie i uważana jest za najszybciej rozwijający się sektor światowego przemysłu podróżniczego i turystycznego. Redfern (2016) wskazuje, że turystyka sportowa odnosi się do podróżowania, które oznacza, że ktoś, będąc poza miejscem stałego zamieszkania, ogląda wydarzenie sportowe albo uczestniczy w nim. Sport rozwija się bardzo szybko i rocznie generuje dochód w wysokości ok. 600 mld dolarów. Ten rodzaj turystyki również przynosi zyski mieszkańcom danej miejscowości, zaangażowanym w proces świadczenia usług turystycznych. Inny autor (Butowski, 2016, s. 96) twierdzi, że z ontologicznego punktu widzenia „nie ma czegoś takiego jak turystyka sportowa”. Jednakże ten sam badacz przyznaje, że można wyróżnić różne formy turystyki związane z aktywnością sportową, zatem zasadne wydaje się stosowanie takiego określenia. Przegląd literatury pozwolił autorkom artykułu stwierdzić, że bardzo trudno jest osiągnąć konsensus w kwestii turystyki sportowej. Inny autor (Alejziak, 2016) twierdzi, że jest dyskusyjne, czy turystyka sportowa powinna być traktowana jako odrębna forma turystyki. Zdaniem niektórych badaczy (Kaganek, 2015) turystyka sportowa jest również określana mianem „turystyki aktywnej”, ale w istocie rzeczy różni się ona od sportu. Mimo to zjawisko rozwija się gwałtownie i przynosi miejscowościom, w których odbywają się wydarzenia sportowe, coraz więcej korzyści, zarówno społecznych, jak i ekonomicznych, tak więc omówienie go wydaje się uzasadnione.

Za główny pozytywny rezultat turystyki sportowej należy uznać wzrost gospodarczy kraju czy regionu. Lokalną gospodarkę stymulują wydatki turystów sportowych w wynajętych kwaterach, hotelach, restauracjach i obiektach rozrywkowych. Powstają miejsca pracy, rosną dochody z podatków. Głośne wydarzenia sportowe mogą również poprawić wizerunek i możliwości rozwojowe obszarów, na których się odbywają. Regiony te z kolei przyciągają potencjalnych odwiedzających, którzy wydają tam pieniądze, co jest pożądanym efektem dla wielu miast (Hassan, 2019).

Zdaniem auterek artykułu turystyka sportowa jest jednym z najważniejszych sektorów całej turystyki, jej sedno tkwi w aktywnym wypoczynku i udziale w aktywności sportowej. Turystyka sportowa reprezentuje

Tabela 1. Społeczne oddziaływanie turystyki wydarzeń sportowych

Korzyści	Negatywne konsekwencje
– wzrost lokalnego zainteresowania działaniami związanymi z wydarzeniem sportowym; – przyjemność z uczestnictwa w wydarzeniu; – wpływ na poczucie dumy w społeczności i zwiększone zaangażowanie indywidualnych osób w jej działalność; – umacnianie tożsamości regionalnej, uznawanej za ściśle związaną z odnową miast; – rozrywka i nowe możliwości społeczne dla mieszkańców; – wolontariat poprawiający system lokalnego wsparcia społecznego; – wzrost znaczenia wartości kulturowych i tradycji; – budowanie tożsamości narodowej.	– problemy społeczne (przestępczość, prostytutka, chuligańskie zachowania, pijaństwo, narkomania, przemoc, wandalizm); – możliwość nieporozumień międzykulturowych; – zmiana wartości moralnych; – migracje mieszkańców w wyniku pogorszenia się jakości życia z powodu hałasu i zatłoczenia; – utowarowienie i komercjalizacja tradycyjnych wydarzeń lokalnych; – korki w ruchu drogowym.

Źródło: Jönsson, Lewis (2014).

szeroki wachlarz rodzajów aktywności, których częścią jest krótki lub długi pobyt poza miejscem zamieszkania, związany głównie z aktywnością fizyczną. Nie musi to jednak oznaczać tylko aktywnego uprawiania sportu, ale również udział bierny, kiedy ludzie podróżują na wybrane wydarzenie sportowe, by wspierać ulubionych sportowców lub by po prostu czerpać przyjemność z oglądania rywalizacji zawodników. Ogólnie rzecz biorąc, turystykę sportową dzielimy na: krajową i zagraniczną, związaną z wydarzeniami o charakterze pokazów i rywalizacją sportową (*performance and competition*), a także rekreacyjną i relaksacyjną (Ross, 2001).

Na różnego rodzaju wydarzenia sportowe, małe i duże, przybywa wielu turystów, którzy są ich uczestnikami lub widzami. Dlatego też miejscowości próbują nadać tego typu imprezom swoisty koloryt, aby się wyróżnić i zapewnić przyjezdnym autentyczne lokalne doświadczenia. Wspaniałe wydarzenia sportowe, takie jak igrzyska olimpijskie lub puchar świata, mogą być katalizatorami rozwoju turystyki, jeśli w parze z nimi będzie szedł harmonijny branding miejscowości, rozwój infrastruktury oraz innych korzyści ekonomicznych i społecznych (Sport Advisory, 2016). Wielkie wydarzenia turystyczne przyciągają mnóstwo osób i pomagają wygenerować znaczące dochody dla mieszkańców miejscowości, w których się odbywają. Przyjezdni kupują lokalne produkty, jedzenie i pamiątki. Dzięki turystom osoby zatrudnione jako obsługa hotelowa, zazwyczaj miejscowi, również otrzymują pensję i zarabiają na napiwkach. Wydarzenia sportowe przyczyniają się do zwiększenia dochodów mieszkańców (Redfern, 2016).

Organizowanie wydarzeń sportowych w szczycie sezonu turystycznego może wpłynąć na jakość życia mieszkańców miejscowości gospodarzy. Dlatego też, aby prawidłowo ocenić wpływ takich wydarzeń na społeczny dobrobyt mieszkańców, powinno się wziąć pod uwagę reakcje osób mieszkających blisko miejsca, w którym odbywa się dane wydarzenie. Ocena

społecznego wpływu turystyki wydarzeń sportowych (tab. 1), chociaż wydaje się rzeczą ważną, jest często pomijana przez badaczy, którzy dają pierwszeństwo korzyściom gospodarczym wynikającym z tego typu podróży. Unikanie oceny społecznego oddziaływania imprezy sportowej wynika też z jej ograniczonej wiarygodności, jako że wrażenia mieszkańców mogą się z czasem znacząco zmieniać. Bez względu na to, sposób, w jaki lokalna społeczność postrzega dane wydarzenie, jest kluczowy dla jego długoterminowego sukcesu (Jönsson, Lewis, 2014).

3. METODY BADAŃ

Głównym celem artykułu jest ocena projektu *Europejskie Miasto Sportu* na przykładzie Koszyc w 2016 r., Bańskiej Bystrzycy w 2017 r. i Nitry w 2018 r., jak również ustalenie, czy organizacja dużej liczby imprez sportowych wiąże się z rozwojem jakiejś formy turystyki.

Na potrzeby artykułu zastosowano kilka metod badawczych. Najważniejszą z nich był wywiad standaryzowany, przeprowadzony z pracownikami administracyjnymi urzędów miast w Koszycach i Bańskiej Bystrzycy. Dostarczyli oni niezbędnych danych o wspomnianym projekcie oraz dodatkowych informacji, które nie znalazły się w raporcie rocznym.

Drugą metodą była analiza danych zastanych, która miała na celu pozyskanie informacji na temat konkretnych działań podejmowanych w ramach wspomnianego projektu w badanych miastach. Podstawowym źródłem był tu raport roczny, na podstawie którego, metodą analizy, zostały wybrane i uogólnione dane na potrzeby niniejszego artykułu.

Autorki wykorzystały także metodę matematyczno-statystyczną, za pomocą której oceniały uzyskane dane i uogólniły je w formie tabel i wykresów. W celu

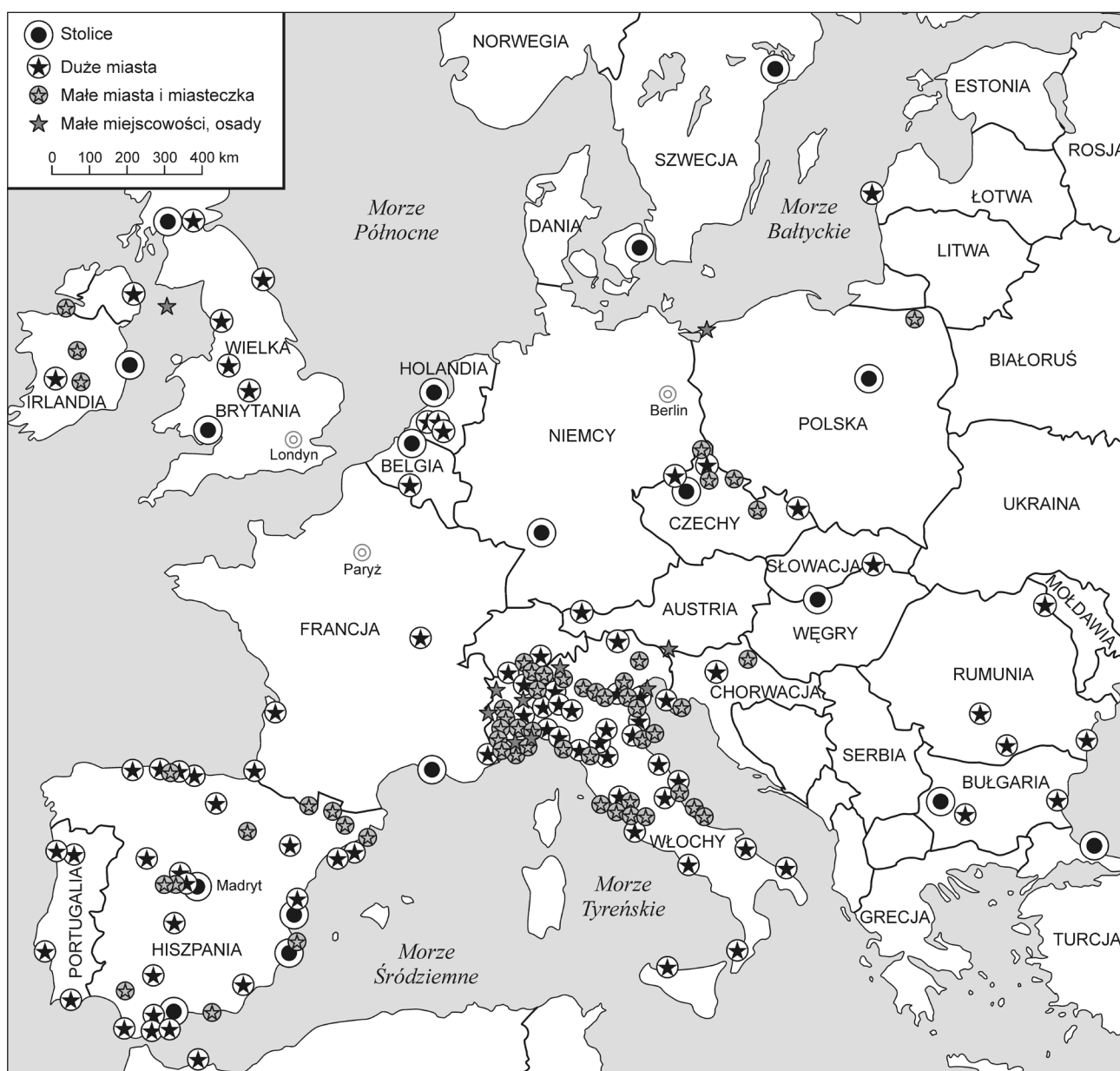
porównania statystyk dotyczących aktywności sportowej oraz turystycznej we wspomnianych miastach podczas badań zastosowano również metodę komparatywną.

4. PODSTAWOWE INFORMACJE O PROJEKCIE

ACES Europe (*European Capitals and Cities of Sport Federation* – Stowarzyszenie Europejskich Stolic i Miast Sportu) jest organizacją non-profit z siedzibą w Brukseli, która przyznaje doroczne tytuły Europejskiej Stolicy

Sportu (ESS) oraz Europejskiego Miasta Sportu (EMS). ACES Europe nadaje te tytuły zgodnie z zasadami odpowiedzialności i etyki, mając świadomość, iż sport ma ogromny wpływ na społeczeństwo i poprawia jakość życia. Działalność ACES Europe zyskała uznanie Komisji Europejskiej, czego wyrazem jest wpis do Białej księgi w sprawie przyszłości Europy (*White paper of the future of Europe*, 2019). Co więcej, ACES Europe jest partnerem Komisji Europejskiej podczas Europejskiego Tygodnia Sportu. Oba te fakty świadczą o wysokiej ocenie działalności ACES Europe (zob. ACES Europe, 2019c).

Tytuł Europejskiej Stolicy Sportu nadawany jest co roku jednemu z europejskich miast. ACES Europe

Rysunek. 1. Europejskie Stolice i Miasta Sportu
Źródło: ACES Europe (2019a)

Tabela 2. Projekty ACES Europe i ich logotypy

Stowarzyszenie Europejskich Stolic i Miast Sportu (<i>European Capitals and Cities of Sport Federation</i>)		
Rodzaj	Opis	Logo
Europejska Stolica Sportu (<i>European Capital of Sport</i>)	Ponad 499 999 mieszkańców	
Europejskie Miasto i Gmina Sportu (<i>European City & Community of Sport</i>)	25 000–499 999 mieszkańców	
Europejskie Miasto Sportu (<i>European Town of Sport</i>)	Poniżej 25 000 mieszkańców	
Najlepsze Europejskie Miasto Sportu w danym roku (<i>The Best European City of Sport in a Years</i>)	Jedno ze zwycięskich miast otrzymuje tę nagrodę po ocenie całokształtu działalności przez niezależne ciało	
Europejska Organizacja Sportu i Zdrowia (<i>European Sport and Health Organization</i>)	Publiczne uznanie firm, które promują sport i rekreację pośród swoich pracowników	
Światowa Stolica Sportu (<i>World Capital of Sport</i>)	Tytuł podobny do Europejskiej Stolicy Sportu, jednak przyznawany tylko poza Europą	

Źródło: opracowanie autorek.

przyznaje go od 2001 r., wzorując się na tytule Europejskiej Stolicy Kultury. Każdego roku wybierana jest jedna Europejska Stolica Sportu (miasto powyżej 499 999 mieszkańców) oraz kilka Europejskich Miast i Gmin Sportu (25 000–499 999 mieszkańców), jak również kilkanaście mniejszych Europejskich Miast Sportu (poniżej 25 000 mieszkańców) – por. rys. 1 i tab. 2. Od 2013 r. idea ta obejmuje również najlepszy europejski obiekt sportowy (*O projekcie EMŚ*, 2016).

Celem projektu jest wsparcie sportu w mieście i wszelkich działań z nim związanych, a także zapewnienie jego dalszego rozwoju w przyszłości (ACES Europe, 2019b).

Uznanie przez ACES Europe jest równoznaczne z:

- międzynarodowym prestiżem,
- wzrostem rozpoznawalności miasta,
- przynależnością do największej sieci sportowej w Europie,
- dzieleniem się doświadczeniami z innymi członkami,
- udziałem w kongresach/zjazdach i konferencjach organizowanych w ciągu roku,
- możliwością udziału w europejskich grantach wraz z innymi miastami,
- poprawą polityki sportu miejskiego.

5. KOSZYCE – EUROPEJSKIE MIASTO SPORTU 2016

W 2016 r. Europejskim Miastem Sportu zostały Koszyce (rys. 2), jako pierwsze miasto na Słowacji. Rok później ten sam tytuł zdobyła Bańska Bystrzyca, a w 2018 r. – Nitra.

Koszycom przyznano tytuł Europejskiego Miasta Sportu 4 czerwca 2015 r. W tamtym czasie należały one do kategorii miast o populacji poniżej 500 000 mieszkańców. Władze Koszyc konsekwentnie dążyły do zdobycia tego tytułu od lutego 2014 r., tj. od wizyty w mieście partnerskim – Ostrawie (Europejskiej Stolicy Sportu w tymże roku), do której zostali zaproszeni przedstawiciele Koszyc, aby zaprezentować swoje działania sportowe na międzynarodowej Konferencji Sportu. Czas przygotowań do prezentacji oznaczał szczegółową analizę wszystkich imprez sportowych przeprowadzanych przez organizacje sportowe, kluby i podmioty prywatne, a także inwentaryzację dostępnej całorocznej infrastruktury sportowej.

Przedstawiciele Koszyc odbyli kilka wizyt w wybranych obiektach sportowych, uczestniczyli w wielu zawodach sportowych oraz imprezach niekonkurencyjnych, również masowych. Podczas tych wyjazdów

potwierdziło się niekłamane zainteresowanie władz miasta rywalizacją o tytuł. Po wizycie Lukáša Vorela (członek zarządu ACES), podczas konferencji prasowej, wyrażono poparcie dla ambicji władz miasta Koszyce, by ubiegać się o tytuł Europejskiego Miasta Sportu w 2016 lub 2017 r.

Rysunek 2. Logo Koszyce
– Europejskie Miasto Sportu 2016
Źródło: Ciele projektu EMŠ (2016)

Projekt Koszyce – Europejskie Miasto Sportu 2016 miał na celu zachęcenie jak największej liczby mieszkańców, bez względu na ich wiek, oraz turystów do uprawiania sportu i prezentowania tego przedsięwzięcia. Poprzez stworzenie ciekawej oferty władze miasta pragnęły zwrócić się do ludzi, którzy dotąd nie uprawiali sportu lub robili to sporadycznie. Ważną rolę odgrywali tu niepełnosprawni, seniorzy, jak również osoby znajdujące się w trudnej sytuacji społecznej, dla których zajęcia w tym projekcie były darmowe. Jednocześnie celem przedsięwzięcia było sprawienie, by Koszyce stały się miastem rozpoznawalnym zarówno w kraju, jak i za granicą. Ogłaszając przystąpienie do konkursu, władze miasta otrzymały wiele ofert od federacji i stowarzyszeń międzynarodowych na organizację imprez sportowych, co znacząco wpłynęło na wzrost skutków ekonomicznych, pomogło zdobyć doświadczenie sportowe i wzbudzić zainteresowanie młodych ludzi różnorodną aktywnością sportową (Ciele projektu EMŠ, 2019).

6. BAŃSKÁ BYSTRZYCA – EUROPEJSKIE MIASTO SPORTU 2017

W 2015 r. władze Bańskiej Bystrzycy wyraziły zainteresowanie ubieganiem się o tytuł Europejskiego Miasta Sportu 2017. Podczas sesji 24 marca 2015 r. rada miasta zaaprobowała kandydowanie Bańskiej Bystrzycy do powyższego tytułu oraz zadeklarowała wszechstronne wsparcie dla tego projektu. W lutym 2016 r. Sekretarz Generalny ACES Europe Hugo Alonso (Bańská Bystrica, 2019) przeprowadził wizytację miasta jako kandydata do tytułu Europejskiego Miasta Sportu 2017. W ramach przygotowań ogłoszono m.in. przetarg na projekt logo

(rys. 3). Powołano również zespół projektowy, który miał za zadanie opracować harmonogram i podział zadań, stworzyć wizerunek kandydatury, plan komunikacji medialnej ze społeczeństwem, kampanię reklamową i niezbędną dokumentację. Zespół składał się z trzech osób: kierownika zespołu projektowego (jednocześnie wiceprezydenta miasta Bańskiej Bystrzycy), menedżera projektu EMS 2017 i dyrektora Departamentu Sportu (Bańská Bystrica Region, 2018).

Rysunek 3. Logo Bańska Bystrzyca
– Europejskie Miasto Sportu 2017
Źródło: Bańská Bystrica – European City of Sports 2017 (2019)

Przyznanie Bańskiej Bystrzycy tytułu Europejskiego Miasta Sportu 2017 znacząco zwiększyło atrakcyjność sportu w tym mieście i stało się ważnym wydarzeniem w jego historii, świadczącym również o dbałości władz o jego mieszkańców (Bystricoviny.sk, 2019). Przez cały ten rok Bańská Bystrzyca była reprezentowana przez 12 popularnych zawodników, których osiągnięcia sprawiły, że miasto zostało dostrzeżone przez mieszkańców Słowacji i wielu innych krajów na świecie. Zwycięzcy igrzysk olimpijskich, mistrzowie świata i Europy oraz inni sportowcy reprezentujący Bańską Bystrzycę byli wspaniałymi wzorami do naśladowania dla wszystkich mieszkańców miasta, zwłaszcza dla młodzieży (Bańská Bystrica Region, 2018).

7. NITRA – EUROPEJSKIE MIASTO SPORTU 2018

Nitra podjęła rywalizację o tytuł Europejskiego Miasta Sportu 2018. Władze miasta dążyły do zainteresowania projektem jak największej liczby mieszkańców i turystów w każdym wieku. Chciano także przyciągnąć osoby, które wcześniej nie angażowały się w sport lub rzadko go uprawiały.

Proces kandydowania rozpoczął się w marcu 2017 r., kiedy to wysłano list do Sekretariatu ACES Europe z deklaracją chęci przystąpienia do rywalizacji o tytuł Europejskiego Miasta Sportu. Przedstawiciele miasta poprosili o wsparcie kilka instytucji, takich jak: Ministerstwo Edukacji, Nauki, Badań Naukowych i Sportu Republiki Słowackiej, Słowacki Komitet Olimpijski, Słowacki Komitet Paraolimpijski, Słowacki Związek

Hokeja na Lodzie, Słowacki Związek Piłki Nożnej, Stowarzyszenie Sport dla Wszystkich oraz Słowacki Związek Sportu Uniwersyteckiego. Zwrócono się również do klubów sportowych działających w Nitrze.

W maju 2017 r. odbył się konkurs na najlepsze logo Europejskiego Miasta Sportu. Wzięło w nim udział pięciu artystów, którzy zgłosili kilkanaście projektów graficznych. Członkowie komisji sędziowskiej wybrali propozycję Tomáša Beloviča (rys. 4). Zaprojektowane przez niego logo było używane przez okres kandydowania oraz cały 2018 r. (Mesto Nitra, 2019).

Rysunek 4. Logo projektu *Nitra – Europejskie Miasto Sportu 2018*
Źródło: Šport.sk (2019)

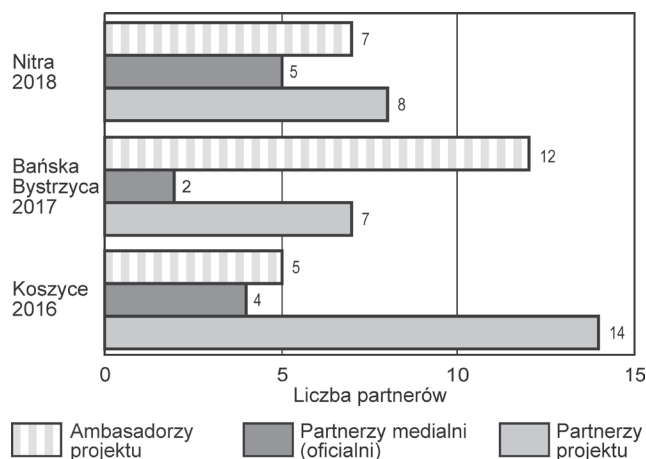
8. PROJEKT EUROPEJSKIE MIASTO SPORTU W LICZBACH

Kryteria kwalifikowalności zostały ustalone przez ACES Europe tak, aby pokazać, w jaki sposób kandydujące miasta promują w społeczeństwie poprzez sport wartości, do których odwołuje się ta organizacja: radość z aktywności fizycznej, chęć sukcesu, poczucie przynależności do społeczności, postępowanie fair play oraz poprawa stanu zdrowia. W tej części artykułu zostały zaprezentowane wybrane efekty projektu oraz interesujące fakty dotyczące trzech badanych słowackich miast posiadających tytuł EMS.

8.1. PARTNERZY W PROJEKCIE

Projekty *Europejskie Miasto Sportu 2016, 2017 i 2018* mogły być zrealizowane dzięki kilkunastu partnerom z różnych środowisk (rys. 5). Wszyscy wspierali ideę pieniądze poprzez sponsoring i tzw. pakiety.

Projekt *Koszyce – Europejskie Miasto Sportu 2016* został przeprowadzony dzięki finansowaniu w wysokości 460 tys. euro. Jednym z pierwszych partnerów Bańskiej Bystrzycy w projekcie *EMS 2017* był Euromotor, który dostarczył cztery samochody marki Škoda z nalepką „Banská Bystrica EMS 2017” i stale uzupełniał baki tych pojazdów, co kosztowało 5 tys. euro. Wkład innych partnerów w projekt w Bańskiej Bystrzycy wyniósł 59 tys. euro.

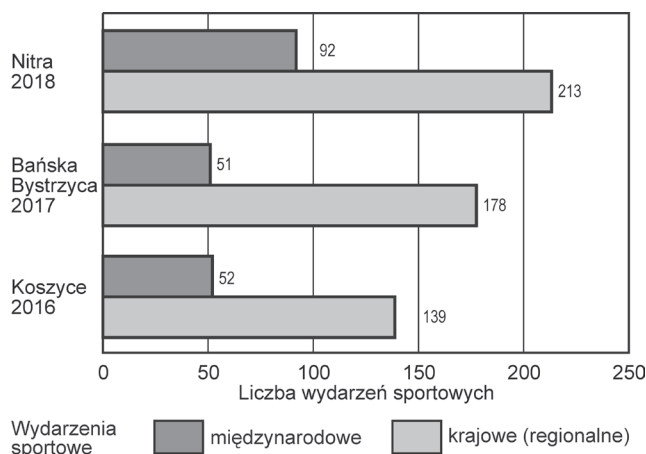
Rysunek 5. Liczba partnerów w projekcie

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu rocznego

8.2. WYNIKI BADAŃ

Projekt *Europejskie Miasto Sportu* ukierunkowany jest na organizowanie różnego rodzaju zajęć sportowych, w których udział mogłaby wziąć lokalna społeczność. Na wstępie należy wskazać główne rezultaty działań/aktywności w analizowanych miastach w danym roku.

Najwięcej imprez podczas roku sportu zorganizowano w Nitrze (305), następnie w Bańskiej Bystrzycy (229) i w Koszycach (191) – zob. rys. 6. Dokładny przegląd zawodów sportowych zaprezentowano w tab. 3.

Rysunek 6. Przegląd zawodów sportowych w projekcie *Europejskie Miasto Sportu*

Źródło: opracowanie własne na podstawie EMS Košice (2019)

Wśród najbardziej interesujących wydarzeń sportowych w 2016 r., kiedy Koszyce miały tytuł Europejskiego Miasta Sportu, znalazły się następujące imprezy: bieg „Runway”; wyścig „Spartan” w centrum Koszyc; „Poznaj swoje miasto, biegając”; „Sportowe Niedziele” w parkach; „Sportowy Piątek” na głównej ulicy; Letnia i Zimowa Olimpiada Seniorów (ponad 300 uczestników,

Tabela 3. Rodzaje aktywności w projekcie *Europejskie Miasto Sportu*

Miasto Sportu	Przegląd imprez sportowych	
	krajowe (regionalne)	międzynarodowe
Koszyce 2016	139	52
Bañska Bystrzyca 2017	178	51
Nitra 2018	213	92
	Liczba uczestników każdej imprezy	
Miasto Sportu	krajowe (regionalne)	międzynarodowe
Koszyce 2016	208 863	72 866
Bañska Bystrzyca 2017	37 276	10 126
Nitra 2018	104 364	9 581

Źródło: opracowanie własne.

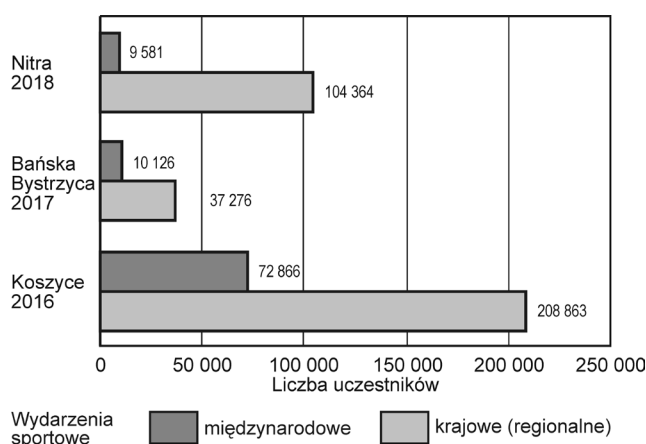
średnia wieku: 72 lata); „Football łączy”; Turniej Romów (Cyganów) oraz ludzi bezdomnych, studentów i przedstawicieli miasta; „Sport bez barier” – impreza dla osób niepełnosprawnych na wózkach inwalidzkich; „Quadrille – Quadruple”; „Retrospartakiada” oraz „Skoki w Centrum Miasta” (skoki na rowerach, nartach i deskach snowboardowych). Największą liczbę uczestników (116 985) odnotowano w maju.

Najwięcej imprez sportowych w Bańskiej Bystrzycy dla sportowców rekreacyjnych zorganizowano między majem a wrześniem. Bardzo ważną grupę docelową dla miasta, nie tylko w 2017 r., stanowili sportowcy z niesprawnościami, osoby z upośledzeniem fizycznym, umysłowym lub łączonym. Miasto próbowało organizować różne ciekawe wydarzenia dla tej grupy w każdym miesiącu.

Na podstawie obserwacji wydarzeń sportowych w Bańskiej Bystrzycy przez cały rok stwierdzono, że ok. 18 400 zarejestrowanych sportowców było aktywnie zaangażowanych w zawody na szczeblu lokalnym, regionalnym i międzynarodowym. Do tej liczby trzeba dodać 2400 osób uczestniczących w rozgrywkach ligowych w hokeja, piłkę nożną i koszykówkę oraz 1280 dzieci i młodych sportowców należących do kluczowych klubów, takich jak: UMB, UMB Swimming Club, BK ŠKP 08 Youth, Dukla BB. Łącznie mowa o 22 160 sportowcach. Sport masowy uprawia jeszcze więcej osób. Zarejestrowano ponad 37 200 chętnych, którzy wzięli udział w wydarzeniach rekreacyjnych i sportowych dla osób w trudnej sytuacji życiowej. Liczba ta dotyczy zarówno sportowców indywidualnych, jak i zawodników gier zespołowych, którzy korzystali z siłowni, krytego basenu miejskiego oraz lodowiska. Dane o stopniu wykorzystania obiektów sportowych zostały dostarczone przez ZAaRES (słow. *Záhradnícke a rekreačné služby* – Usługi Ogrodnicze i Rekreacyjne) i MuBB (słow. *Mestský úrad Banská Bystrica* – Urząd Miasta Bańskiej Bystrzycy).

Duża liczba osób w Bańskiej Bystrzycy uprawia sport w miejscach publicznych, jeżdżąc na rolkach, biegając po zagospodarowanych trasach przełajowych w mieście i wokół niego i korzystając z autobusów dla rowerzystów w sezonie letnim i dla narciarzy w zimowym.

Na następnym wykresie (rys. 7) zaprezentowano liczbę aktywnych uczestników, którzy brali udział w międzynarodowych i krajowych (w tym regionalnych) wydarzeniach w ramach projektu *Europejskie Miasto Sportu*. Większość z nich odwiedziła Koszyce w 2016 r., ponieważ jest to drugie pod względem wielkości miasto na Słowacji, gdzie odbywają się wielkie imprezy sportowe, takie jak: Mistrzostwa Świata w Tańcach Latinoamerykańskich Seniorów, Mistrzostwa Świata w Narciarstwie Wodnym, Puchar Europy w Waterpolo, Good Angels – Euroleague Women czy Międzynarodowy Maraton Pokoju.

Rysunek 7. Liczba uczestników projektu *Europejskie Miasto Sportu*
Źródło: opracowanie własne

Liczba sportowców zarejestrowanych w klubach sportowych w miejscowości Nitra przekracza 5087 osób, co stanowi 6,41% populacji. Odwiedzili oni przynajmniej trzy Europejskie Miasta Sportu, porównywane w niniejszym artykule.

8.3. STATYSTYCZNY OBRAZ TURYSTYKI

Ze statystyk dotyczących 2017 r. wynika, że w porównaniu z innymi regionami Słowacji region Koszyc zajął piątą pozycję pod względem liczby gości w obiektach noclegowych (tab. 3).

Jak podają strony internetowe regionu Koszyc (Travel in Slovakia, 2019), 2016 r. przyniósł znaczne zwiększenie się liczby nocujących, więc istotne było utrzymanie tego trendu w roku następnym. Znacząco wzrosły statystyki turystyczne (liczba gości), co pociągnęło za sobą wzrost dochodów z wynajmu zakwaterowania (wzrost z roku na rok od ponad 1 mln do prawie 21 mln euro). Było to wynikiem wysiłków wszystkich stron zaangażowanych

Tabela 4. Liczba gości w obiektach noclegowych według regionów na Słowacji

Miasto Sportu	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Region Koszyc	401 869	314 651	260 494	266 361	347 014	366 142	386 088
Region Bańskiej Bystrzycy	283 180	400 251	384 801	448 568	245 904	569 164	627 660
Region Nitry	219 952	238 440	236 875	261 582	128 252	263 264	335 670

Uwaga: Pismem wytłuszczonym oznaczono liczbę gości w roku w którym dana miejscowość była Europejskim Miastem Sportu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego Republiki Słowacji (Štatistický úrad Slovenskej Republiky 2017).

w turystykę oraz ogólnie stanowiło skutek pozytywnych zjawisk ekonomicznych w regionie. Aktywność turystyczna może odgrywać ważną rolę w rozwoju regionu, dlatego trzeba o nią szczególnie dbać.

Z baz danych dostępnych w Urzędzie Statystycznym Republiki Słowackiej wynika, że liczba gości w obiektach noclegowych znacząco wzrosła w roku, w którym dane miasto było Europejskim Miastem Sportu (tab. 4). W celach ewaluacyjnych zastosowano metodę analizy regresji kwadratowej.

Wraz ze wzrostem liczby turystów w Koszycach zwiększyła się również liczba noclegów w tym regionie. Rok 2016 przyniósł sukces pod względem turystycznym, a trend ten utrzymał się w roku następnym. Można założyć, że nie tylko ogólne zainteresowanie wiodło turystów do miasta i regionu, ale również aktywność sportowa, która od 2016 r. ma doskonałe warunki do rozwoju.

Jak pokazuje tab. 3, w 2017 r. zanotowano wysoki wzrost w regionie Bańskiej Bystrzycy, gdzie liczba gości była dwa razy większa niż w 2016 r., co z kolei spowodowało zwiększenie się dochodów w sektorze zakwaterowania turystycznego. Z danych Urzędu Statystycznego jasno wynika, że liczba gości w obiektach zakwaterowania istotnie wzrosła w roku, w którym Bańska Bystrzyca była Europejskim Miastem Sportu.

Liczba gości w obiektach noclegowych zwiększyła się też w Nitrze, która otrzymała tytuł Europejskiego Miasta Sportu w 2018 r. Wzrost wynosił ponad 100% w stosunku do 2016 r. i ok. 40% w stosunku do 2017 r.

9. DYSKUSJA

Turystyka sportowa odnosi się do podróży związanych z uprawianiem sportu, oglądaniem wydarzeń sportowych (kompetytywnych i niekompetytywnych) lub uczestnictwem w nich (Delpy, 1998). Choć istnieje wiele definicji turystyki sportowej, Weed i Bull (2004) wyróżniają pięć jej głównych kategorii: uczestnictwo w sporcie, turystyka o treściach sportowych (*tourism with sports content*), luksusowa turystyka sportowa, wydarzenia sportowe oraz treningi sportowe.

Projekt *Europejskie Miasto Sportu* jest świadectwem efektywnego połączenia gospodarki turystycznej

i sportu i pokazuje, że te dwa obszary mogą się skutecznie wspierać. O sukcesie owego przedsięwzięcia świadczy fakt, że z każdym rokiem rośnie liczba miast, których władze są zainteresowane projektem i chętne, by zainwestować w niego znaczne środki finansowe.

Roczny program wydarzeń w ramach projektu *Europejskie Miasto Sportu* stworzył przestrzeń dla badanych miast jako nowych ośrodków sportu w regionie. Turyści z innych krajów Europy mieli okazję przekonać się o pięknie wyjątkowego połączenia tradycji i innowacji w sporcie na Słowacji. Autorki zauważają, że dzięki zaangażowaniu znanych mistrzów sportu, pochodzących z badanych miast, nowym wydarzeniom sportowym oraz organizatorom z całej Europy powstał niezwykle bogaty wachlarz dużych i małych imprez, wydarzeń sportowych dla szerokiej publiczności, jednorazowych doświadczeń i długoterminowych projektów sportowych.

Podsumowując, obiektywną ocenę projektu utrudnia fakt, że Europejskie Miasta Sportu wybierane są przez Radę Ministrów Kultury Unii Europejskiej. Wytypowane miasta prawdopodobnie posiadają odmienne cechy od tych, które nie zostały nominowane. Na przykład ministrowie kultury mogą wybrać miasta, które borykają się z różnymi problemami albo dopiero są w fazie wzrostu, i jakiegokolwiek różnice między nimi a innymi miastami mogą wynikać z tych właśnie warunków, a nie ze statusu ECOC i związanych z nim inwestycji. Co więcej, osoby mieszkające w wybranych regionach mogą reprezentować bardzo odmienny poziom satysfakcji lub przynajmniej różne tendencje, jeśli chodzi o zadowolenie z życia (*How to evaluate sport and culture...*, 2020).

10. WNIOSKI

Weed i Bull (2004) wymieniają następujące korzyści płynące z regularnej organizacji międzynarodowych, krajowych, regionalnych i lokalnych wydarzeń sportowych:

- stymulują lokalną gospodarkę (bezpośrednie koszty związane z wykorzystaniem obiektów sportowych i usług; wydatki odwiedzających i mieszkańców na towary i usługi; wzrost możliwości zatrudnienia, wpływy z podatków);

- poprawiają wizerunek obszaru;
- dostarczają niezwyklej rozrywki, a w niektórych przypadkach dają możliwość uczestnictwa;
- poprawiają jakość życia.

W ostatnich latach koncepcja turystyki sportowej zyskała na ważności i stała się bardziej interesująca dla zarządzających miastami. Celem tego artykułu była ocena działalności władz trzech słowackich miast (Bańskiej Bystrzycy, Koszyc i Nitry), biorących udział w projekcie *Europejskie Miasto Sportu* w latach 2016, 2017 i 2018.

Wyniki badań dowodzą, że wprowadzenie projektu spowodowało pozytywną reakcję turystów i wzrost aktywności turystycznej w poszczególnych obszarach. Ma to znaczenie nie tylko dla wspomnianych miast, ale również dla całych regionów. Wyniki badań są istotne w przypadku nowych rodzajów aktywności jako podstawa konstruowania planów następnego projektu. Sport zawsze odgrywał ważną rolę w sektorze turystycznym, co znalazło potwierdzenie w niniejszym projekcie. Wartością dodaną projektu dla miasta i regionu jest rozwój zrównoważony oraz możliwość kontynuowania imprez sportowych w przyszłości. Charakter wydarzeń zmienia się, a ich częstotliwość może być dostosowana do potrzeb miasta. Jak pokazują wyniki badań, we wspomnianych latach jakość zarówno materialnej, jak i technicznej bazy turystycznej uległa znacznej poprawie. Liczba obiektów zakwaterowania wzrosła, dzięki czemu możliwe było przyjęcie dużej liczby turystów. Do regionu przybyło zdecydowanie więcej gości i wykupiono znacznie więcej noclegów niż przed uzyskaniem przez dane miasto tytułu Europejskiego Miasta Sportu. Chociaż dane dotyczące dochodów z turystyki nie zostały uwzględnione w tym artykule, można przypuszczać, iż wzmożona działalność turystyczna objęła szereg rodzajów aktywności motywujących turystów do przyjazdu.

BIBLIOGRAFIA

- ACES Europe (2019a). Pobrane z: <http://aceseurope.eu> (12.10.2019).
- ACES Europe (2019b). *About*. Pobrane z: <http://aceseurope.eu/about/> (12.10.2019).
- ACES Europe (2019cb). *Benefits of awards*. Pobrane z: <http://aceseurope.eu/about/benefits-of-awards/> (12.12.2019).
- Alejski, W. (2016). Turystyka sportowa – przyczynek do dyskusji nad definicją oraz problematyką badawczą. *Turizm/Tourism*, 26 (1), 91–94.
- Banská Bystrica (2019). Pobrane z: <http://banskabystrica.sk/> (14.09.2019).
- Banská Bystrica – European City of Sports 2017 (2019). Pobrane z: <http://emsbb.sk/> (12.08.2019).
- Banská Bystrica Region (2018). Pobrane z: <http://emsbb.sk/> (3.06.2019).
- Butowski, L. (2016). Turystyka sportowa – byt rzeczywisty czy wirtualny? *Turizm/Tourism*, 26 (1), 95–97.
- Bystricoviny.sk (2019). Pobrane z: <http://bystricoviny.sk> (7.08.2019).
- Ciele projektu EMŠ (2016). Pobrane z: <https://www.sportkosice.sk/ciele-projektu/> (15.05.2019).
- Delpy, L. (1998). An overview of sport tourism: Building towards a dimensional framework. *Journal of Vacation Marketing*, 4 (1), 4–5. DOI: <https://doi.org/10.1177/135676679800400103>
- EMS Košice (2019). Pobrane z: <http://emskosice.sk> (13.08.2019).
- Hassan, M. (2019). How sports tourism is boosting local economies. *The World Financial Review*, 1. Pobrane z: <https://world-financialreview.com/how-sports-tourism-is-boosting-local-economies/> (1.07.2019).
- How to evaluate sport and culture: European Capital of Culture (statistical approach)* (2020). Pobrane z: <https://whatworksgrowth.org/resources/how-to-evaluate-sport-and-culture-european-capital-of-culture/> (10.01.2020).
- Jönsson, C., Lewis, C.C. (2014). Impacts of hosting a sport event in tourism high season. *Recreation and Society in Africa, Asia and Latin America. The Play of Time in Sport*, 5 (1), 1–18.
- Kaganek, K. (2015). Różnorodność pojęć w zakresie aktywnego uprawiania turystyki. W: A. Stasiak, J. Śledzińska, B. Włodarczyk (red.), *Wczoraj, dziś i jutro turystyki aktywnej i specjalistycznej* (s. 26–38). Warszawa: Wydawnictwo PTTK „Kraj”.
- Košický samosprávny kraj (2015). *Stratégia cestovného ruchu Košického kraja do roku 2020*. [b.m.]: e-PRO group a. s.
- Mesto Nitra (2019). Pobrane z: <https://www.nitra.sk/> (20.09.2019).
- Ministerstvo hospodárstva SR (2005). *Odbor cestovného ruchu: Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej Republike. (Regionalization of tourism in Slovak Republic)*. Pobrane z: <https://www.mhsr.sk/> (1.06.2019).
- O projekte EMŠ* (2016). Pobrane z: <http://www.emskosice.sk/oprojekte> (12.05.2019).
- Peric, M. (2010). Sports tourism and system of experiences. *Tourism and Hospitality Management*, 16 (2), 197–206.
- Redfern, H. (2016). *How do sporting events affect tourism?* Pobrane z: <https://prezi.com/mxchgfff3wkm/how-do-sporting-events-affect-tourism/> (25.05.2019).
- Ross, D.S. (2001). *Developing sport tourism*. Pobrane z: <http://www.lib.teiher.gr/webnotes/sdo/Sport%20Tourism/Sport-Tourism%20Development%20Guide.pdf> (19.05.2019).
- Sport Advisory (2016). *Sports tourism: What it is and why it's important*. Pobrane z: <https://sportadvisory.com/sports-tourism-what-it-is-and-why-its-important/> (18.05.2019).
- Šambronská, K., Matusíková, D., Gallo, P., Šenková, A., Mitříková, J. (2016). Hotel services – quality base of dimension of service. *BK 2: Political Sciences, Law, Finance, Economics and Tourism Conference Proceedings, IV*, 307–314.
- Šenková, A., Šambronská, K. (2014) *Hotelový a reštauračný manažment*. Preszów: Bookman.
- Šport.sk (2019). Pobrane z: <https://sport.aktuality.sk/> (10.09.2019).
- Štatistický úrad Slovenskej republiky (2017). *Regionálna databáza*. Pobrane z: <https://slovak.statistics.sk/> (1.06.2019).
- Travel in Slovakia (2019). Pobrane z: <https://slovakia.travel/en/kosice> (17.08.2019).
- Uher, I., Švedová, M., Šenková, A. (2013). *Úvod do problematiky rekreácie turizmu a sprievodcovskej činnosti*. Preszów: Bookman s.r.o.
- UNWTO (2018). *Sports tourism*. Pobrane z: <http://marketintelligence.unwto.org/content/sports-tourism> (20.05.2020).
- Weed, M.E., Bull, C.J. (2004). *Sports tourism: Participants, policy and providers*. Oxford: Elsevier.
- White paper of the future of Europe (2019). Pobrane z: https://ec.europa.eu/commission/future-europe/white-paper-future-europe_en (20.06.2019).

Artykuł wpłynął:
10 stycznia 2020 r.
Zaakceptowano do druku:
9 czerwca 2020 r.